

Sygn. akt III AUa 629/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lipca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Elżbieta Czaja
Sędziowie	sędzia Małgorzata Pasek sędzia Krzysztof Szewczak (spr.)
Protokolant: sekr. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 1 lipca 2020 r. w Lublinie

sprawy M. J. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wypłatę świadczeń w zbiegu

na skutek apelacji M. J. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 5 czerwca 2019 r. sygn. akt VIII U 739/19

oddala apelację.

Małgorzata Pasek Elżbieta Czaja Krzysztof Szewczak

III AUa 629/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 stycznia 2019 r., znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił M. J. (1) prawa do wypłaty renty rodzinnej po zmarłym mężu M. J. (2).

W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ rentowy podniósł, że zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2018 r., poz. 1270 ze zm.) w razie zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia może być wypłacane tylko jedno – wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego. Ubezpieczona wybrała wojskową rentę rodzinną wypłacaną przez Wojskowe Biuro Emerytalne jako świadczenie korzystniejsze i związku z tym brak jest podstaw do wypłacania dwóch świadczeń.

W odwołaniu od tej decyzji M. J. (1) domagała się jej zmiany poprzez przyznanie wnioskodawczyni na podstawie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2017 r., poz. 2193) prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu M. J. (2) począwszy od grudnia 2018 r. w wysokości przysługującej ubezpieczonej, tj. 70% podstawy wymiaru, ewentualnie, powołując się na ten sam przepis, wnosiła o zmianę w/w decyzji poprzez przyznanie jej prawa do renty rodzinnej w wysokości przysługującej ubezpieczonej 50% podstawy wymiaru. Wnioskodawczyni podniosła, że wojskowa renta rodzinna przyznana jej przez Wojskowe Biuro Emerytalne na podstawie art. 31 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 586) nie jest świadczeniem tożsamym z rentą rodzinną przyznawaną na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, gdyż przyznawana jest przez organ inny niż Zakład Ubezpieczeń Społecznych i nie podlega ona jako zbiegające się świadczenie zasadom określonym w art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wnosił o odrzucenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 5 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, że mąż wnioskodawczyni M. J. (2), zmarły w dniu(...), miał ustalone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 203 ze zm.) prawo do renty inwalidy wojennego oraz prawo do renty ustalone na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 517 ze zm.), przy czym wypłata tego ostatniego świadczenia została zawieszona. Jednocześnie M. J. (2) od listopada 1987 r. miał ustalone prawo do emerytury wojskowej. Świadczenie to było wypłacane przez Wojskowe Biuro Emerytalne w S. w zbiegu z rentą przyznaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R..

Decyzją z dnia 26 października 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał M. J. (1) na stałe prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu od dnia (...) w wysokości 70% podstawy wymiaru, tj. w kwocie 1 707,85 zł. Jednocześnie zawiesił jej wypłatę z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w L. decyzją z dnia 3 listopada 2017 r. przyznał M. J. (1) na podstawie art. 31 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 586) prawo do wojskowej renty rodzinnej od dnia (...) w wysokości 1 931,96 zł. Osobą uprawnioną do wojskowej renty rodzinnej po żołnierzu zawodowym M. J. (2) jest również M. J. (3) – była żona zmarłego.

M. J. (1) wybrała świadczenie korzystniejsze, a mianowicie wojskową rentę rodzinną.

We wniosku z dnia 27 grudnia 2018 r. M. J. (1) zażądała wypłaty świadczeń w zbiegu, a mianowicie 50% renty rodzinnej po inwalidzie wojennym oraz 50% wojskowej renty rodzinnej.

Sąd Okręgowy dokonał powyższych ustaleń na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach postępowania administracyjnego.

Sąd I instancji podniósł, że nie znalazł podstaw do kwestionowania autentyczności bądź wiarygodności zgromadzonych w sprawie dokumentów, nie kwestionowała ich również żadna ze stron.

Sąd Okręgowy dalej wskazał, że istota sporu w sprawie niniejszej sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy w razie zbiegu u zmarłego prawa do kilku świadczeń, możliwe jest ustalenie wysokości i wypłata należnej renty rodzinnej na podstawie przyznanych ubezpieczonej świadczeń.

Powołując się na przepis art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 53 ze zm.) Sąd I instancji stwierdził, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane

przez zainteresowanego. Sąd Okręgowy podkreślił, że zasadą jest pobieranie jednego świadczenia, a nie sumy przysługujących świadczeń. Okolicznością bezsporną było, że wnioskodawczyni dokonała wyboru wojskowej renty rodzinnej jako świadczenia korzystniejszego.

Art. 96 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dopuszcza jedynie wyjątki od zasady wypłaty jednego ze zbiegających się świadczeń w odniesieniu do niektórych świadczeniobiorców, w tym inwalidów wojennych i wojskowych, w stosunku do których obowiązuje korzystniejsza regulacja zbiegu świadczeń przewidziana w art. 54 ust.1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Kolejny wyjątek dotyczy kombatantów mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 517 ze zm.). W przypadku kombatanta, inwalidy wojennego i wojskowego, którego inwalidztwo powstało w związku ze służbą wojskową, pobierającego rentę inwalidzką, który nabył prawo do emerytury, przewiduje się wypłacanie w zależności od jego wyboru:

- 1) renty inwalidzkiej powiększonej o połowę emerytury albo
- 2) emerytury powiększonej o połowę renty inwalidzkiej.

Sąd I instancji zauważył, że u podstaw tych regulacji leżało szczególne i społecznie akceptowane uznanie dla inwalidów wojennych i wojskowych. Uprawnienie to nie może być automatycznie przenoszone na członków ich rodzin, którzy nie mają statusu inwalidów wojennych bądź wojskowych, a jedynie na zasadach ogólnych nabywają prawo do renty rodzinnej. Na potwierdzenie swego stanowiska Sąd Okręgowy powołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2001 r., II UKN 479/00 (OSNP 2003, nr 8, poz. 207), w którym została podkreślona zasada pobierania tylko jednego świadczenia oraz wykluczona została możliwość sumowania się kwot świadczeń przysługujących z różnych tytułów i z różnych rodzajowo ubezpieczeń społecznych – do ustalania podstawy wymiaru renty rodzinnej. Podobny pogląd Sąd Najwyższy wyraził również w wyroku z dnia 14 września 2000 r., II UKN 711/99 (OSNP 2002, nr 6, poz. 147), przyjmując, że podstawą ustalenia wysokości renty rodzinnej jest tylko jedno z przysługujących zmarłemu świadczeń – emerytura lub renta wypadkowa.

Mając to wszystko na uwadze Sąd oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniosła ubezpieczona M. J. (1). Zaskarżając wyrok Sądu I instancji w całości wnioskodawczyni zarzuciła mu naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a/ art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2017 r., poz. 2193) poprzez jego niezastosowanie i odmowę przyznania ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej, w sytuacji gdy wnioskodawczyni jako żona zmarłego M. J. (2) jest uprawniona do renty rodzinnej w wysokości 70% podstawy wymiaru;

b/ art. 95 ust. 1 w związku z art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 1270) poprzez błędne ich zastosowanie polegające na przyjęciu, że w razie istnienia zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia może być wypłacone tylko świadczenie wyższe albo wybrane przez ubezpieczonego.

W konsekwencji tych zarzutów apelantka wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu M. J. (2) w wysokości 70% podstawy wymiaru począwszy od grudnia 2018 r. Wnosiła nadto o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zostały w niej przedstawione zarzuty skutkujące zmianą lub uchYLENIEM zaskarżonego wyroku.

Przedstawiony w apelacji wnioskodawczyni M. J. (1) zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego nie mógł być uznany za trafny. W pierwszej kolejności apelantka zarzuciła obrazę art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 203 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie i odmowę przyznania ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej, w sytuacji gdy wnioskodawczyni jako żona zmarłego M. J. (2) jest uprawniona do renty rodzinnej w wysokości 70% podstawy wymiaru. Zgodnie z tym przepisem za członka rodziny uprawnionego do świadczeń po zmarłym inwalidzie wojennym uważa się małżonka. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzją z dnia 26 października 2017 r. przyznał M. J. (1) prawo do stałej renty rodzinnej po zmarłym mężu – inwalidzie wojennym w wysokości 70% podstawy wymiaru. Wypłatę tej renty rodzinnej ZUS zawiesił z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia, bowiem wnioskodawczyni ma ustalone decyzją Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w L. z dnia(...) prawo do wojskowej renty rodzinnej. To ostatnie świadczenie jest korzystniejszym od renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym. Okolicznością bezsporną w sprawie niniejszej jest, że osobą uprawnioną do wojskowej renty rodzinnej po zmarłym żołnierzu zawodowym M. J. (2) jest również jego była żona M. J. (3). Wojskowa renta rodzinna, zgodnie z art. 24 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 586 ze zm.), przysługuje na zasadach i w wysokości określonych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W związku z tym, że apelantka kwestionowała uprawnienie M. J. (3) – byłej żony zmarłego M. J. (2) do wojskowej renty rodzinnej należy zauważyć, że zgodnie z art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 53 ze zm.) małżonka rozwiedziona ma prawo do renty rodzinnej jeżeli miała w dniu śmierci męża prawo do alimentów z jego strony ustalone wyrokiem lub ugodą sądową. Bezspornym jest, że M. J. (3) – była żona zmarłego miała ustalone wyrokiem sądowym prawo do alimentów z jego strony. W świetle ostatnio powołanych przepisów nie może ulegać wątpliwości, że M. J. (3) jest również uprawniona do wojskowej renty rodzinnej po jej byłym mężu M. J. (2). Oznacza to, że uprawnionymi do wojskowej renty rodzinnej po zmarłym M. J. (2) są: jego żona M. J. (1) oraz jego była żona (małżonka rozwiedziona) M. J. (3). Stosownie do art. 74 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wszystkim uprawnionym członkom rodziny (ustawa za członka rodziny uznaje również małżonkę rozwiedzioną mającą ustalone prawo do alimentów ze strony zmarłego) przysługuje jedna łączna renta rodzinna, z uwzględnieniem ust. 2-4. Z kolei zgodnie z ustępem 2 ostatnio powołanego artykułu renta rodzinna podlega podziałowi na równe części między uprawnionych. Wojskowa renta rodzinna po zmarłym M. J. (2) podlegała zatem podziałowi na dwie równe części między uprawnione do niej M. J. (1) i M. J. (3). Takie same zasady obowiązują w odniesieniu do renty rodzinnej, o której mowa w art. 24 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 203 ze zm.), bowiem przepis art. 64 tej ustawy stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio m.in. art. 70 i art. 74 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając to wszystko na uwadze zarzut obrazy art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin należało uznać za nietrafny.

Za całkowicie chybiony należało również uznać zarzut naruszenia art. 95 ust. 1 w związku z art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 53 ze zm.), ponieważ przepisy te nie miały zastosowania w sprawie niniejszej. Regulują one zbieg prawa do emerytury przewidzianej w tej ustawie z prawem m.in. do renty inwalidy wojennego. Wnioskodawczyni M. J. (1) nie pobiera emerytury przewidzianej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co wyraźnie potwierdziła w części 4 oświadczenia złożonego na druku(...), stanowiącego załącznik wniosku o rentę rodzinną (k. 8 a.r.). Zbieg prawa wnioskodawczyni do wojskowej renty rodzinnej oraz renty rodzinnej po inwalidzie wojennym należało rozpatrywać na gruncie przepisów art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 586 ze zm.) oraz art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 203 ze zm.).

Zgodnie z tym ostatnim przepisem osobie uprawnionej do renty rodzinnej na podstawie tej ustawy oraz do innych świadczeń o charakterze rentowym (takim świadczeniem jest niewątpliwie wojskowa renta rodzinna) wypłaca się jedno świadczenie – wyższe lub przez nią wybrane. Stosownie natomiast do art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianej w tej ustawie z prawem do emerytury lub renty albo uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia przewidzianego w odrębnych przepisach, wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Oba ostatnio powołane przepisy przewidują wypłatę jednego ze zbiegających się świadczeń – wyższego albo wybranego przez osobę uprawnioną. Z w/w świadczeń przysługujących wnioskodawcy wyższym jest wojskowa renta rodzinna i ona jest wypłacana w przysługującej jej części, tj. w połowie (50%).

Co prawda wnioskodawczyni w apelacji nie przedstawiła zarzutu naruszenia art. 74 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 24 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin i art. 64 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, na marginesie niniejszych rozważań należy zauważyć, że podniesiona w apelacji oraz w piśmie procesowym stanowiącym załącznik do rozprawy apelacyjnej (k. 60-62) okoliczność, że alimenty zasądzone od M. J. (2) na rzecz jego byłej żony M. J. (3) były znacznie niższe od wypłacanej jej obecnie części wojskowej renty rodzinnej, nie ma żadnego znaczenia dla ustalenia części tego świadczenia należnego wnioskodawcy. Przepisy regulujące wojskową rentę rodzinną, w przypadku małżonki rozwiedzionej, nie uzależniają bowiem wysokości tego świadczenia od wysokości alimentów zasądzonych od byłego męża na jej rzecz albo ustalonych ugodą sądową. Wysokość wojskowej renty rodzinnej przypadającej na jedną osobę uprawnioną uzależniona jest wyłącznie od wysokości świadczenia pobieranego ostatnio przez zmarłego oraz od ilości osób uprawnionych do tego świadczenia.

Zaskarżony wyrok odpowiada więc prawu, a apelacja wnioskodawczyni jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.